

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 36.

V Trstu, dne 20. decembra 1922.

Leto III.

DVE PESI

Vse v deželi se spreminja, vse se naglo nanovo oblikuje, vse sili v nekake višje, menda boljše forme, le naš negotovi, labilni pravni položaj noče nikamor. Blagoslov vojne, ki je ponekod iz samega človekoljubja ustavil razpisovanje učiteljskih službenih mest, se še sedaj, ko bomo kmalu praznovali desetletnico začetka svetovnega požarja, ni prav umaknil, gotovo le pravicoljubnosti na čast. Večkrat smo že pričakovali povratka rednejših, — lahko bi rekli zakonitejših razmer, če se ne bi ta beseda v teku časa tako zelo obrabila —, toda vselej še smo opazili, da prezgodaj. O priliki aneksije smo se odkrito veselili, da bo že enkrat videti kje razpis definitivnih učiteljskih mest, ampak tudi tedaj ni šlo, kakor bi tu in tam kak navnež pričakoval. Takozvani okrajni šolski sveti so nekaj varili, ali veliko kruha ni bilo iz moke, razni sklepi niso prav držali, tem manj, ker je takozvani deželni šolski svet tudi nekje običal, vzlic vsem, ki so se v grenkem potu trudili okrog njega. Kolikor okrajev, toliko drugačnih zgodovinskih definitivnih učiteljskih nameščenj je doživel naš stan v povojni dobi. Zato menda tudi naš današnji naslov «Dve pesi» ne odgovarja matematično točno dejanskim razmeram.

Kaj je vzrok, da se to silno težko vprašanje trajnih namestitev učiteljstva ni moglo rešiti? Zakaj se je cincalo na vse mogoče načine, da ponekod še danes ležijo številne nerešene prošnje in čakajo novega desetletja?

Mislimo, da ne zgrešimo dosti, če trdimo, da je birokratizem vzrok. Tisti birokratizem, ki kakor polip leži na državi in ji sreblje moči. Tisti birokratizem, ki tako rad vlada mimo zakonov, ker je precej lažje in ker tako . . . vladanje ne zahteva bogve kakšne modrosti. Tisti birokratizem, ki vidi strahove pri belem dnevu in radi podnevnih strahov ne stori potrebnih in državi pravzaprav koristnih korakov. Tisti birokratizem, ki mu je učitelj še posebno napoti, ker ga imenuje s pravim imenom in ga navadno ne mara častiti kakor malika. Tisti birokratizem, ki misli, da je država, pa je le njeno slabo orodje.

Birokratizem je kriv božanskega kaosa, ki ga vidimo vsepovsod in ki je tudi birokratizmu samemu tako zelo nadležen. In zakaj birokratizmu ne diše zakoniti razpisi učiteljskih mest in trajna nameščenja, ki se ponekod že osem let

niso več izvršila? Zato, da bo imelo učiteljstvo močnejšo zavest svoje odvisnosti. Čim močnejša pa je ta zavest, toliko poslušnejše orodje bo učitelj, toliko hujši kruhoborec, toliko strahopetnejši nasproti raznim večinoma dvomljivim veličinam, ki s smešno in malenkostno skrbjo gledajo na naše delo v šoli in nam merijo vsak korak zunaj šole, v javnem življenju.

Nikakor nočemo jadikovati radi tega, da se učiteljstvo ne namešča definitivno. Tudi se ne pritožujemo, če se rabita dve uteži, ena za učitelje slovanske druga za tovariše italijanske narodnosti. «Enake dolžnosti, enake pravice» se sicer lepo sliši, nismo pa tako deviški, da bi verjeli, kako so te priložnostne besede kaj več kakor — akustika. Samo to hočemo povedati, da je vse birokratično prizadevanje v zadevi naših definitivnih službenih mest ravno tako jalovo kakor je nesmiselno in komično.

Kaj pa so pravzaprav «definitivna mesta»? Taka mesta, odkoder te ne morejo drugače premestiti kot s pomočjo «službenih ozirov». To je že nekaj, ali morda ne? A kaj so «službeni razlogi»? Kakor pride: enkrat premajhen poklon, drugič preglasna beseda, tretjič tiho sumničenje, četrtič anonimna ovadba, petič še kaj klasičnejšega! Službenih razlogov je torej na izbiro, zadošča pa že en sam, da «definitivno mesto» ne drži več. Človek bi mislil, da se službenim razlogom prav nič ni bati definitivnih mest. In vendar glejte! Birokratizem se definitivnih učiteljskih mest boji in vsi službeni razlogi ga do danes še niso rešili tega strahu! To je eno. Drugo pa je, da raznih razlogov niti treba ni, da se učitelj postavi na cesto. Take šale smo že videli. Videli smo tudi, da so se podobne stvari zgodile samo radi tega, ker je bil birokratizem do kosti prepričan, da je on država in nihče drugi. Torej? Torej tudi «definitivno mesto» ni še sredstvo, da bi se učitelj z njim kar intabuliral na službo v tem in tem kraju mimo in proti volji bogov. Če prav pretehtamo, je naše «trajno nameščenje» jako lahko, zato si nismo radi njega nikdar delali kdove kakšnih nad, merili smo po njem le svoj pravni položaj, višino svojih pravic.

Ne vemo, kakšno mnenje imajo o učiteljstvu vladajoči krogi, vemo pa, da časov, v katerih je zrastel D'Amicisov «Romanzo d'un maestro», ni več. Učitelj ni več oni kot je bil pred časom, majhnim v spotiko, velikim v posmeh. Učitelj si

je v trdih življenskih preiskunjah vendarle marsikaj pridobil in če mu tudi ni poslano z rožami, se je vsaj servilnosti znal otresti, tudi ako ima opraviti z domišljavim birokratizmom. Če nas skuša danes birokratizem držati na vajetih s sredstvi iz prejšnjega veka, nam ni najmanj ne imponira, zakaj tudi stan preraste načine, s katerimi so vladali D'Amicisovega učitelja, ki je bil iz druge generacije kot je današnja. Tako se morda res vtepe učiteljstvu zavest odvisnosti v možgane, toda z zavestjo odvisnosti se širi zavest upornosti: birokratizem bi nas rad strahoval, pa nas utrja in radi priznamo, da je to njegovo resnično zaslužno delo. Namesto da bi se naši mladi tovariši zazibali v relativno sigurnih službenih krajih v mirno filistersko življenje, boječ se glasne besede in trde stopinje, so predani vetrovom, vedo, da so igrača majhnih razmer in še manjših ljudi, zato se prilagodijo nemirnemu življenju, ki ima mnogo več resnične lepote kot pa vsa trepetajoča zapečarska sreča. Morda kaj preiskusijo, a s tem ne propadajo, marveč rastejo, razmere niso njim gospodar, oni obvladujejo razmere ter se vzdržijo, kjer zapeč-

karje sape pometejo. To življenje je naravnješe in boljše, ker varuje pred degeneracijo značaja ter rešuje dobrine, ki so temelj civilizaciji, kvas zdravega razvoja človeške družbe. Po zaslugi birokratizma je našim mladim tovarišem res prikrasana tu pa tam kaka udobnost, a zato so poplačani s samostojnostjo, ki se razvije v naši notranjosti in ki nas edina napravi resnično svobodne. Življenje ni praznik, velika resnica je v tem izreku in čim bolj se mlad človek zaveda, da ni praznik, tem bolj bo usposobljen za življenje za njegove višine in nižine. Če je pa učitelj samostojna, svobodna osebnost, bo tudi rod, ki ga vzgojuje, močen in zdrav. Ironija usode hoče, da doseže birokratizem s svojo modrostjo ravno nasprotno uspehe, ki bi jih rad dosegel.

Sicer pa živimo hitro. Res se je odpravila tista korektura, ki jo je imel birokratizem v obliki okrajnih šolskih svetov, toda upajmo, da so tudi topemu birokratizmu ure štete. Od vseh strani nam tako zveni. Kaj pride na njegovo mesto, še ne vemo. Vemo pa, da bi bil s padcem birokratizma odvzet velik vzgojni činitelj Zvezi slovanškega učiteljstva Julijske Krajine.

IZ ISTRE

Ob početku tekočega šolskega leta smo zapisali, da se je pričelo letošnje šolsko leto v znamenju šolskega kaosa in nepravilnosti ter preganjanja slovanškega učiteljstva. Ta trditev je veljala več ali manj za šolstvo cele Krajine, v prvi vrsti seveda za šolstvo Istre.

Istra je bila že odnekad unikum v vsakem oziru; ta pastorka se je vedno najslabše obnašala v krogu svoje družine. Ko je stari režim razpadel in se je izvedla nova državna razvrstitev, ni Istra na splošno občutila te izpremembe. Razmere so ostale skorajda iste, le da so se še poslabšale na račun drugorodcev, t. j. nas Slovanov. V Istri je nastalo tedaj žarišče protislovanške politike v novi državi: vsak sistem, ki se je imel uveljavljati proti manjšinam te države, se je najprej preiskusil v Istri. Istra je postala z eno besedo preiskuševališče manjšinske politike nove države.

Najtežje reforme, s katerimi nas je obdarila nova država so bili udarci, ki nam jih je zadala na šolskem polju. Zakaj ravno tu, je povsem razumljivo. Ni naš namen, da bi danes naštevati vse izgube, ki so nas doletele na tem polju od začetka sem, ker so še vsakemu v živem spominu in ker spadajo že takorekoč v statistični arhiv.

Obelodaniti hočemo le zadnje udarce, ki dattirajo iz najnovejšega časa ter so raditega še povsem zveži in najbolj skeleči. Vsaka, tudi najmanjša izprememba vladnega sistema ima za posledico izpremembe v vseh panogah javnega življenja; zadnji prevrat, ko je fašizem vzel upravo v svojo pest, pa je še posebno utisnil svoje znake v ves državni organizem ter mu

temeljito predrugačil lice. Zdravljenje bolne države se je pričelo na vseh koncih in krajih, in še posebej se je morala kurirati najbolj skelečarana na telesu države: dosedanja manjšinska politika. Seveda je bilo treba pri tem vzeti pod operacijski nož pred vsem šolsko vprašanje, problem, ki so ga krstili z izrazom «scuola alloglota». In nož je zarezal! Preleviti je trebalo takoj nekaj takih šol v čisto italijanske, kakor šole v Ferencih in Račji vasi. Trebalo je tudi hitro otvoriti nekaj novih šol, seveda italijanskih, kakor n. pr. oni v Dekanih in Vrhu, ter zapreti dvorazredno šolo v Pičnu; a vsaka šola je morala dobiti svojega posebnega specialista.

In da bo sistem še vidnejši in roka energičnejša, je trebalo udariti tudi nekaj oseb. Tako so izgnali iz pazinskega okraja tov. Ladavca, tov. Medveščeka iz Dekanov pa so brzojavno suspendirali ter mu naprtli disciplinarno in sodno preiskavo. Enako postopanje so naperili tudi proti tov.ici Čučaf iz Dekanov ter tov. Bernetiču in tov.ici Mayer iz Sv. Antona. Te tri so «za enkrat», kakor se je izrazila kompetentna oseba, še pustili v službi. Tov. Sirotiča iz Sluma pa so po 19tih letih službe v tem kraju nenadoma in brez navedbe vzroka premestili v Sv. Donat, kraj, kjer ni ne stanovanja ne hrane niti za eno osebo, kaj še pa za številno družino, kakor jo ima tov. S. Danes ali jutri pa doleti kaj sličnega še kopicami drugih, katerim se že obljublja tako ali podobno postopanje.

Zločini, ki naj bi jih zakrivilo vsi ti obtoženci in obsojenci so politične narave in seveda niso to nikaki zločini. Zahtevaj mrvico pravice zase ali za svojega soplemenjaka, pa si politični zločinec. V vseh teh slučajih se križa duševnost

gospodujočih z duševnostjo zatiranih. Zamenjajeta se pojmi dolžnosti in pojmi pravice. Nad slednjim so proglasili anathema ter ga stavili v leksikon protidržavnosti.

Tako so tov. Medveščeku kot glavnemu krivcu naprtili na rame ljudsko štetje, ki ga je pa izvršil povsem zakonito in brez nikake protidržavne osti. Seveda je M. kot pripadnik manjšine v državi delal tudi ob tej priliki za zaščito manjšinskih pravic. To so mu šteli v kardinalni delikt. Pripravljen pa imajo proti njemu še drug material, prestopki, ki naj jih je zakrivil kot državljani in kot javni funkcionar. M. je tudi predsednik učiteljskega društva, kjer je seveda »teroriziral« učiteljstvo s svojimi protidržavnimi nazorji, kar pa je bilo, samoobsebi umevno, le možata bramba stanovskih pravic ter odkrito žigosanje krivic, ki so letale na naš stan od vseh strani. In da bo vsa zadeva povrhu vsega še umazana, se je našel Efialt, ki je šel in je pošepnil... Pošepnil, kar je bilo javno povedano in tudi odposlano tja, kamor je bilo namenjeno.

To pa še ni vse, kar se je dogodilo v tem šol.

ŠOLSKE IN DOMAČE NALOGE V DELOVNI ŠOLI

(Ekscerpt članka v «Schulreform»).

Kdor je le površno pregledal one članke v «Učiteljskem listu», ki razpravljajo o delovni šoli, je moral na prvi hip spoznati, da so s to šolo popolnoma odpravljene metode «stare» ali bolje «naše» šole, ki jo Nemci po pravici imenujejo «učna šola» (Lernschule). To pa ne-le v didaktičnem oziru, temveč — eno besedo — na splošno.

Ni torej čudno, da se tudi naloge drugače presojajo in — ako je še kdo mnenja, da je ta nova šola le nekaka novost-norost, naj mu bodo naslednje vrstice zopetni dokaz, da se jako moti.

Naučni urad na Dunaju je izdal odlok, s katerim postavljajo gotove smernice, ki se morajo vpoštevati pri presojanju pismenih nalog.

I. Računstvo: 1. Razumevanje a) stvarnih, b) računskih razmerij (matematičen zaključek). — 2. Način rešitve računa: ali je otrok uporabljal navadni način, ali je delal po lastni inicijativi. — 3. Gotovost pri izdelovanju računskih operacij. — 4. Čas, ki ga je otrok rabil pri računanju (se vpoštevata le pri šolskih nalogah). — 5. Pisava.

II. Prosto pripovedovanje ali spisovanje znanih sestavkov: 1. Zmožnost spomina (zvesto obnavljanje). — 2. Napake proti dejstvu potom zmiselnih in brezmiselnih pristavkov. — 3. Zmožnost, ločiti značilno od stranskega. — 4. Zmožnost v govorjenju. — 5. Pravilnost v izgovorjavi in v pisavi. — 6. Čas dela. — 7. Pisava.

letu v koprskem okraju. Prezreti ne smemo tudi več «milejsih» premestitev ob početku šol. leta, ki so nosila vsa več ali manj pečat odioznosti na sebi ter se niso dala opravičiti v nobenem slučaju z interesom šole. Tudi nova nameščenja so se vršila po jako čudnem in neopravičljivem kriteriju. Izmed teh samovoljnih in neutemeljenih prestavljanj moramo še posebej pibiti odstavitve in nato kazensko premestitev tovarišice Logar, proti kateri ni bila niti uvedena disciplinarna preskava. Vse se pač vrši tako kakor na slabem odru, nobena scenerija in nobena šminka ne more zakriti slabe igre in slabih igralcev...

Istrske razmere postajajo zopet kričeče, kakor so bile že toliko in tolikokrat. Mussolinijeva energična pest je zamahnila po Istri in v njej se nam kaže tudi jasno interpretacija njegove devize: enake dolžnosti in enake pravice. Pa to ni ironija! Mentaliteta gospodarja se zopet enkrat križa z mentaliteto hlapca. — Istrskemu «Hlapcu Jerneju» ne preostaja pač drugega, nego da nadaljuje križevu pot dokazovanja in iskanja svoje pravice.

III. Prosto spisje in opazovanje slik: 1. Zmožnost opazovanja. — 2. Zmožnost mišljenja (logično izpeljevanje, logična razmerja: nad- in podrednost, povod in vpliv, vzrok in posledica i. dr.). — 3. Delovanje fantazije. — 4. Zmožnost v govorjenju. — 5. Pravilnost v izgovarjanju in v pisavi. — 6. Čas dela. — 7. Pisava.

Tudi z ozirom na število domačih in šolskih nalog je bistveno drugače. Medtem ko je bilo doslej predpisanih več domačih, se sedaj zahteva več šolskih nalog. Omenjeni odlok zahteva za računstvo 5 šolskih, 3 domače naloge; za spisje: 5 šolskih, 3 domače naloge. Skupno torej 16 nalog letno.

O velikem pomenu novega presojanja nalog v delovni šoli pač nihče ne dvomi.

Utegnili bi se le vprašati, zakaj se je izpremenilo tudi število nalog; zakaj se je izpremenilo razmerje števil domačih in šolskih nalog in zakaj se daje šolskim nalogam prednost.

To nam pojasnuje pedagog Fr. Schmidt, ki je pri otrocih 6. in 7. šolskega leta opazoval razmerje napak domačih in šolskih nalog. Opazil pa je naslednje: 1. Pri prepisovanju iz berila je bilo: a) v domačih nalogah 503, b) v šolskih nalogah 245 napak. — 2. Pri računskih nalogah: a) 351, b) 268 napak. — 3. Pri prostem spisju: a) 358, b) 293 napak.

Vzroke večjega števila napak v domačih nalogah je Schmidt pokazal v naslednji statistiki: V petih slučajih je bil otrok od starišev siljen hitreje pisati radi domačega dela, ali ker je bil otrok v napotje i. dr. — V 32 slučajih so stariši prek'nili pisanje nalog radi katerihsibodi opravil.

To nam dokazuje, kako vpliva otrokovo raz-

položenje na njegovo delovanje. Ako bi hoteli, bi lahko naštel še mnogo slučajev, ki bi nam jasno pokazali, da je otroku doma mnogo težje

priti v pravo razpoloženje, nego v šoli, kjer je popolnoma, ali vsaj skoro popolnoma nemoten.

Mirko.

PRIMENA DR. TUMOVE TEORIJE O SLAVENIMA NA ISTRU

A. FLEGO

Gorički odvetnik i socijolog Dr. Henrik Tuma priopćuje u tršćanskom «Pravnom Vestniku» raspravu (Prispevki k slovenski sodni terminologiji), u kojoj se postavlja glede Slavena na sasma drugo stanovište, nego li smo mi do sada u školi učili, i tako ruši temelje svoj našoj do sadašnjoj povesnoj zgradi.

Tu zanimivu raspravu treba da svaki inteligenat pročita i prouči, pogotovo naš hrvatsko-slovenski učitelj.

Dr. Tuma veli, — protivno Germanima (i Romanima), koji Slavena nisu nikada priznavali, niti ih danas priznaju, — da nisu Germani, nego Slaveni preteče povesti, da su oni kao mirni pastiri i poljodjelci od vijkada prebivali u današnjoj svojoj (negda mnogo većoj postojbini), srednjoj južnoj i istočnoj Evropi (dakle da tu nema nikakve seobe Slavena), da su te mirne i poljodjelke Slavene inostrani narodi na periferiji potiskavali, da su ih inostrane bojne čete gdegod i preplavile i tu ili netragom nestale, ili više manje poslavenjene osnovale samostalne države, kao Bugari Bugarsku, Hrvati Hrvatsku, instituciju, koje čisti Slaveni uopšte ne poznaju, da je konačno sva kultura od Rimljana i Grka dalje izopačeni oblik slavenske kulture po grčko-romanskom odnosno germanskom pojmovanju.

I tu možemo dodati: Posve je dakle prirodno, da se sada truli Zapad u svojem posvemašnjem rasapu povraća natrag izvoru svoje kulture na Istok k mirnim i poljodjelskim Slavenima (la dolce favella slava), eda ga ovi ponovno nadahnu svojim pojmovanjem. I človečanstvo će biti baš Slavenima zahvalno za velikii preporod, koji će sigurno doći pre ili posle, makar i mi ne videli toga! Slavensko srce, slavenska duša, slavenski moral vredni su proučavanja!

Povodom te Dr. Tumove rasprave doznali smo također, otkuda nam slovenski i hrvatsko ime, jer dok Dr. Tuma za Hrvate izričito veli, da su uralo-altajskog poretla (kao Bugari, Madjari i Tatari), urinjeni među autohtone Slovence i tu poslavenjeni, a da su svoje ime dobili od svoga vodje Chavrata, kao Osmanj od Osmana, Madjari od Madjarija itd., tvrdi opet Josip Jurca i dokazuje u istom «Pravnom Vestniku» da imena Sloven jednako kao i Hrvat znače stanovnika gora, visina, hribova, dakle «Gorutanca», Gorenjca, «Hribovca», «Krašovca», Brdjana za opreku prema — recimo — Notranjcu i Dolenjcu. Bilo kako bilo, na svaki način prezanimive stvari!

Dr. Tuma je uopšte mnjenja, da sve ono, što smo u školi učili i što običajne povesne knjige pišu, da to nisu historične činjenice, nego puke konkluzije iz arhiva starih kroničara ili pak jezikovne špekulacije. I te špekulacije da su stvorene samovlasno u Slavenima uvek na štetu od nemačkih historijografa i filologa, za kojima da se jugoslavenski historičari slepo povadjaju. Što manjka našim povesničarima da je samostalno naziranje i poznavanje socijologije, antropogeografije i geologije.

Do sada smo učili o najstarijoj povesti Istre po prilici ovo:

Da se zemlja na Crnome Moru oko ušća Dunava, dakle današnja Dobruča, u staro vreme nazivala Istrija od reke Ister, kako se je u ono doba zvao Donji Dunav. U toj Pontskoj (Crnomorskoj) Istriji da su stanovala grčko-tračka plemena Istri, ali da su ih god. 508. pre naše ere prisilili Milećani na ishod iz te zemlje.

Pontski Istri, koji su znali za prelaz Argonauta i njihovih progonitelja Kolka sa Crnoga Mora na Adriju, da su pošli istim putem t. j. po Istru (Donjem Dunavu) i Savi do Nauporta (Vrhnik) pa prešav Julske Alpe da su sašli na obale Jadranskoga Mora i tu zaposeli zemlju od Timave do Raše i Učke u Istri.

Ime svoje pradomovine da su Istri prenesli na svoju novu postojbinu, da su ju tako nazvali Istrija Jadranska za razliku od one Pontske, a da to opravdaju, da su hteli i tu imati reku Ister, koju su našli u onda mnogo kraćoj, ali mnogo jaćoj reci Mirni.

— I eto pukog li slućaja, da je Jugoslavenska Legija, u kojoj je bio velik broj Istrana-Slavena, u svetskom ratu primila svoje junaćko krštenje baš u Dobrući, u toj Pontskoj Istri! —

Ovo pripovedanje kroničara o seobi grčko-traćkih plemena sa obala Crnoga Mora u Istru biće samo prića i jedva će imati koje dublje znaćenje, možda o prometnim vezama istoka sa zapadom po Dunavu i Savi kopnenim putem, kao po Egeju i Jadranu morskim putem (priće o lutanju Eneje i drugih).

Nu, ako je zaista koje takvo pleme došlo u Istru, onda moramo iz važnih razloga uzeti, da to nije bilo ni grćko, a ni grćko-traćko pleme, nego baš traćko. A pošto Dr. Tuma tvrdi, da su Traćani starih kroničara bili Slaveni, to su onda Slaveni došli u Istru preko 1000 godina pre nego li ih ovde historija spominje!

Alij osim tog zaključivanja imade i drugih stvarnih razloga, zašto moramo uzeti, da su Slaveni u Istri mnogo pre bili, nego li Grci i Rimljani.

Ne smeta ništa, što papa Gregorije I. Veliki piše godine 600. po Kristu nadbiskupu Salone Maksimu: Radi slavenskog puka, koji Vam silno preti, žalostim se jako i živo sam zabrinut. Žalostim se time, pošto već s Vama patim, a zabrinut sam, jer su već Slaveni kroz Istru stali ulaziti u Italiju . . . (conturbor, quia per Istriae aditum jam Italiam intrare cooperunt). To se može odnašati samo na Hrvate, koji su — po Dru. Tumi — kao poslavenjeni Uralo-Altajci mnogo kasnije došli na Jug u bojnim četama među tu već od davnine nastanjene prave Slovence, ili pak na obićnu koju «calatu dalle montagne», od kojih «kalata» regbi da i danas trpe talijanski povesničari.

Ako se dakle Talijani Istre diće svojom dvatisućletnom romanskom kulturom, to se i mi Slaveni Istre možemo podićiti svojom tri-tisućletnom slavenskom kulturom!

Ništa zato, što se ta kultura na oko ne vidi i što je naši neprijatelji ne priznaju; ne smeta ni to, da je ni mi sami pravo ne poznajemo; ona ipak postoji tiho i nećujno i već tisućleća blagotvorno deluje na sve nas i naše kulturonošce!

IZ ORGANIZACIJE.

Vsem sotrudnikom in sotrudnicam — s prošnjo, da se lista pogosto spomnijo s prispevki tudi v IV. letu obstoja — vesele praznike in srečno novo leto!
Uredništvo.

Iz Istre. Tovariši(-ice) koper. okraja so naprošeni, da v svrhu sestave poročila, nemudoma pošljejo tovarišu društvenemu poročevalcu sledeče podatke o svojih šolah:

I. Število otrok (dečkov-deklic), razredov, učnih moči?

II. Stanje šol. poslopja? Stanovanje? Oprema v razredih in učila? Materijalna in moralna skrb za šolstvo se strani ok. š. svetov? Postopanje z učit. osobjem? Krivice; kršenje zakonov?

III. Je-li šola vsakoletno nadzorovana in kako?

Zvezin zbor.

Skupne vaje Zvezinega zbora se vršijo v Trstu pri Sv. Jakobu (v zasebni šoli) 6. in 7. januarja.

Prva vaja prične v soboto 6. januarja ob 3. popoldne.

Vsakdo naj ponovi vse stare pesmi lanskih programov; pesmi, ki so se letos študirale: «Ples kralja Matjaža», «Zeleni Jurij», «Zimski večer» in Mokranjčev «Kozar».

Vsi pevci(ke) Zvezinega zbora, katerih imena objavimo v prihodnji številki našega lista, so dolžni priti točno in dobro pripravljeni k prvi skupni vaji.

Za določene člane pevskega zbora Zveze, se bo preskrbel obed, prenočišče in se bodo povrnila tudi potni stroški.

Ob sklepu leta in v neposnemanje tovarišem in tovarišicam:

Seznam šol, ki v letošnjem letu niso imele nobenega naročnika „Novega Roda“:

Goriški okraj:

1. Banjšice	10. Batuje
2. Dol (Rubije)	11. Sv. Florijan
3. Krtovče	12. Sv. Martin
4. St. Peter pri Gorici	13. Ravne (Grgar)
5. Ravnica (Solkan)	14. Avče
6. Št. Tomaž (Sv. Križ)	15. Vedrijan
7. Višnjevik	16. Vrh (Rubije)
8. Vrtovin	17. Zapotok
9. Žablje - Velike	

ŠOLSKE VESTI.

Izpitni usposobljenosti. Čital sem v organizacijskem glasilu z dne 20. novembra 1922. članek «Naše obzorje», ki prinaša sklepe organizacije U. M. N. Obširneje poročilo sem pa imel priliko čitati v nekem tržaškem listu, kjer natančno in širje oriše sedanjí položaj ljudske šole, oziraje se pri tem na šolske zakone starih pokrajin. Na XVI. kongresu organizacije U. M. N. je bila odposlana vladi resolucija, ki zahteva definitivne sistemizacije v novih pokrajinah. Četrta točka resolucije se je glasila približno tako le: «Učitelji — oskrbljeni z maturitetnim izpričevalom, pridobljenim na kateremskoli učiteljsku novih po-

Idrijski okraj:

1. Godovice	2. Ledine
3. Medvedjebrdo	

Koperški okraj:

1. Sv. Anton (Koper)	2. Krvavi potok (Samo Leonardis Vida)
2. Kubed (Černikal)	4. Tinjan
3. Truške (Boršt)	

Postonjski okraj:

1. Budanje	6. Dolenja vas
2. Dolnje Zemno	7. Koritnice
3. Košana	8. Palčje
4. Trnje	9. Vreme
5. Vrbopolje	

Sežanski okraj:

1. Barka	6. Kazlje (Sežana)
2. Kobjeglava	7. Lipa
3. Rodik (Kozina)	8. Škoflje (Vreme)
4. Štjak	9. Štomaz (Sežana)
5. Štorje (Sežana)	10. Vočjigrad

Tolminski okraj:

1. Borjana	4. Breginj
2. Drežnica	5. Stržišče
3. Srpenica	

Voloski okraj:

1. Artviže	4. Jelšane
2. Kozjane	5. Podgraje
3. Tatre	

Premnogo šol ni še poravnalo naročnine!

So vodstva šol, ki še niso odstranila poštnih ovitkov od prejetih „Novih Rodov“!

Večina šol še ni naznanila približnega števila naročnikov za novi letnik!

Število naročnikov je od januarja do decembra padlo za preko 1000!

In pravijo, da je naša organizacija občudovanja vredna, da zmoremo česar drugi ne zmorejo. Da ne bo več takih nespornostij, bomo stalno obdržali zgornji seznam v listu. — V upanju, da izgine kmalu: Srečno novo leto!

UPRAVA „NOVEGA RODA.“

krajin — se podvržejo praktičnemu izpitu v razredu, odnosno razpravi, da morejo tako dobiti naslov vsposobljenosti.»

Kamorkoli pa greš, boš slišal o teh izpitih, posebno kaj radi diskutiramo o njih mi mladi učitelji. Slišal sem glas, da bo naše, goriško učiteljsko društvo ostalo najbrže pri starem avstr. šol. zakonu in zato sem se namenil napisati nekaj stavkov. Ali je res ali ni res, je pač vseeno, saj mi bo mogel eden ali drugi tovarišev pojasniti situacijo in povedati golo resnico te zadeve. Ako je res mnenje takšno, da naj ostanemo pri starem zakonu, se mi to ne zdi na pravem mestu. Vsi dobro vemo, da tovarišu starih pokrajin ni treba tega izpita, to je:

vsaj v takšni obliki kot smo ga dolžni mi in zato se mi zdi absurdno, da se potegujemo za oni-le stari zakon, ker kljub temu se nam ne bo položaj zboljšal, pač pa lahko pribijem, da bi stali v moralnem oziru na slabšem. Oni, kot znano, postanejo pravi učitelji po prvem, praktičnem izpitu v šoli, medtem ko nas čaka drugi, to je izpit usposobljenosti. Ker sem že prišel do tega, povem še, da nam principi itak nič ne pomagajo, ker sami dobro vemo, da smo izgubili (ne na papirju) avtonomijo in šolske svete. Dokazov ne bom našteval. Marsikateri bo lahko mislil, da pišem to iz političnega stališča; ne, pri tem mojem dopisu se držim le moralnega, ker vidim, da je nekaj neprijetnega, nekaj nespametnega, če se za eno in isto inštitucijo vpeljeta oziroma uveljavita dva zakona, ki sta si kolikor toliko nasprotna, zakon starih pokrajin in zakon Avstrije za nove pokrajine. Če pripoznamo druge zakone, pripoznajmo in delajmo «in corpore», da se vpelje šolski sistem usposobljenih izpitolov tudi v naše pokrajine, ker je ta gotovo pametnejši. — Ali pa naj velja še za tovariše starih pokrajin to kar za nas. Sicer pa mislim, da bi se tisoči italijanskih tovarišev ustavili poizkusu, uvesti v Italiji avstrijski zakon, ki je tiranstvo.

Namesto da bi se mlad učitelj predal šoli in vzgoji otrok, mora pri tem izgubljati veliko časa za drugi

izpit, ki praksi, ki je največje važnosti, nič ne pomaga.

Z dopisom, tovariši, še nočem nikomur svojega mnenja diktirati, le želel bi, da se o stvari, ki je posebno za nas, mlade učitelje dovolj aktualna, razpravlja v organizacijskem glasilu, da pridemo tudi v tej zadevi do gole resnice.

Pripomba uredništva: Usposobljenostni izpiti po ex-avstr. zakonu zelo razburjajo italijanske tovariše v naši deželi. Ni pa bistvo stvari izpit kot tak, — tov. Pelegrini tega nič ne omenja, — ampak bistvo je v tem, da učitelji iz starih pokrajin zakonito ne morejo biti definitivno nameščeni v novih pokrajinah. Od tod spori, ki so omejeni predvsem na šole z italijanskim učnim jezikom, kamor kompetirajo tovariši iz starih provinc, ki imajo veliko brezposelnih učiteljev (nadprodukcija!). Zvezino učiteljstvo ni tako prizadeto kakor italijanski tovariši, zato se odslej pri nas o izpitolovih ni dosti razpravljalo. Ni torej lahko zavzeti stališča, če se tehtajo posledice izpita, ker sta «pro» in «contra» naperjena v vsakem slučaju proti italijanskim tovarišem. Koliko je vreden usposob. izpit sam po ex-avstr. zakonu, nam je pa dobro znano. Prav tako nam je znano, kako se nameščajo učitelji, če imajo izpite ali če jih nimajo. Lahko bi o tem pisali glose!

SAMOIZOBRAZBA :

O UČITELJEVI NADALJNI IZOBRAZBI.

Pod tem naslovom je priobčil dr. Max Ortner razpravo o učiteljevi nadaljni izobrazbi oziroma kakor mi pravimo — učiteljski samoizobrazbi. Začenja s citati Schillerja, Nietzschea kakor. «Človek je le toliko časa, kolikor časa se spreminja» (Schiller); «Wir müssen die Unschuld des Werdens wieder gewinnen» (Nietzsche). Pisec onega članka je tudi mnenja, da je nadaljna samoizobrazba učitelja mnogo važnejša od one šolske izobrazbe, ki je šla po navadi skozi eno uho notri, skozi drugo ven, izobrazba brez vsakega cilja. Povdarja, da je le ona šolska izobrazba, je to ljudski = mladinski izobraževalno nadaljni izobrazbi. Če potrebuje kdo nadaljne izobrazbe, je to ljudski = mladinski izobraževalatelj — učitelj. Pravi tudi, da ni žalostnejšega bodisi od učitelja kateresikoli šolske vrste, ki se zadovolji z zrelostnim spričevalom in pri tem tudi ostane. V prvi vrsti misli na pedagoško-didaktično izobrazbo, potem na ono dobrih zgodovinskih knjig, narodoznanstvo, narurne vede.

Nadalje pravi, da je čisto naravno, da se kdo izpopolnjuje v eni stroki, vendar pravi, da je že Lichtenberg trdil, da tisti, ki samo kemijo razume, tudi tiste popolnoma ne razume.

Posebno veliko važnost polaga v narurne vede. Kar pa je najbolj zadel v razpravi je to, kjer pravi, da kdor je danes v zgodovini in socialni vedi laik, bere tudi časnik kakor slab črevljar; kdor hoče deliti domoznanski pouk, mora domoznansko, z vsem kar spada zraven, tudi obvladati. In zraven spada: geologija, rastlinstvo

in živalstvo, jezikoslovje, zgodovina, kulturna in literarna zgodovina, produktivna razmerja ožje domovine. Dalje pravi, da je tak učitelj lahko vzor in vodnik vse občine, je tudi zmožen biti politični boritelj n svetovalec svojih sodržavljanov. Kako mora učitelj, ki zanemarija znanstvo in ne obvlada politične orientacije, deliti različne strankarske oglase? Razprave končuje s Kantovim citatom vzgoje otroka za prihodnjo boljšo generacijo.

Tako pišejo Nemci v učiteljski samoizobrazbi. Vprašajmo pa se, kako je z nami!

Pred letom se je ustanovil tečaj za učiteljsko samoizobrazbo. Dva, trije tovariši so bili, ki so se žrtvovali, žrtvovali pravim, ker so videli to luknjo v naših vrstah in čutili vest, da je treba mašiti, da je treba v naših vrstah kulturnih in socialnih boriteljev. Malo je odmeval ključ tridesetorice, ki se je zbrala na prvih sestankih, kajti štiri računске operacije in živio Slovenci je za življenje dovolj. Kaj nam drugo, kaj nam politika, mi smo nad strankami, kaj nam sociologija, dovolj da znam, da je komunizem utopija, kaj nam mari zgodovina krščanstva, mi smo liberalci in pljunemo na cerkev itd. Te besede se slšijo iz ust učitelja (ne mislim vseh) v tem razdoblju, ko ga kliče družba kakor še nikdar prej, da ji pokaže pravo pot.

V zadnjem letu je bila bilanca boljša in upati je, da tudi v naših vrstah izgine letargija, oportunistem in vse te lepe reči, kajti če pogledamo samo z enim očesom čez drugi zid, bomo videli, koliko nam še manjka.

Karol Pahor.

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

Prose musicali.

V tej knjigi ki je izšla pri Traniju nam Ario Tribel poda lepo zbirko zanimivih kritik iz muzikalnega življenja, objavljenih l. 1911. do 1913. v «Piccolo della sera».

V prvem delu «I centenari» karakterizira delo A. Thomasa posebno «Mignon» in «Hamleta», govori o vplivu Danteja na Liszta, o razmerju Friderika II. do umetnikov in umetnosti. Zaseduje uspehe Lisztovega tekmeča Thalberga. Pripoveduje, kako Haydnov prijatelj Carpani v knjigi «Le Haydine» napada tedanje moderniste, tako Beethovna. Piše, kako je nastal in proslul Rossinijev Mosè, znan po Paganinijevih variacijah.

II. del: Fra i moderni.

Odklanja mnenje, da bi Italijani sploh ne bili zmožni za simfonično glasbo, opozarja na simfonične drame komponista Pizzetti, Respighi, Alaleona, Smaregha.

Izpopolnjuje Pompejevo biografijo «Mascagni nella vita e nell'arte z zgodovino njegove «Cavallerie rusticane».

Napada kritika Torre Franca, ki ne pusti na ital. opernih skladateljih dobrega lasu, ker niso obenem poeti ali simfonisti. Pripominja da tudi Mozart in Weber ne spadata med one izvoljene.

Članek «Il modernismo francese e le sue origini» pripoveduje, kako je od l. 1902. po 20letnem Wagnerjanstvu na Francoskem s Cezarom Francokom in njegovimi učenci zavlada impresijonizem v glasbi. Poseben članek posveti impresijonistu Emanuelu Chabrier, prijatelju Paula Verlainea, ki je kot pianist slovel kakor Rubinstein in Liszt, kot komponist pa kazal izredno nadarjenost za komične in groteskne snovi, take, da bi bil zmožen uglasbiti Rabelaisa, Don Quixota, ali prav burkastega Falstaffa. Nadalje obžaluje izgubo 2 mož, ki sta povzdignila muziko v Belgiji. Jan Blockx in Tinel. V razpravi «La crisi musicale italiana» govori o knjigi tega imena, ki jo je spisal Giannotto Bastianelli. Razvija sledeča opazovanja o moderni glasbi. Pojavilo se je na Francoskem, v Rusiji in Nemčiji le deloma v Italiji.

Od l. 500—1800. je vladalo kromatično-diatonično skladanje v strofični obliki poezije. Danes so skladbe veliko bolj diatonične in v prozaičnem slogu. Romantiki so poudarjali bolj individualnost junaški in dramatični moment, moderni pa poostreno občutljivost, ki paralizira voljo, tako da so moderni sužnji uživali impresije. A ravno v čudoviti podrobnosti tehničnih sredstev s katerimi izražajo drugim svojo občutljivost, leži velik napredek. Bastianelli očita modernim vsebinsko pomanjkljivost, da imajo premalo junaštva, vestnosti in religioznosti, pač pa da vsebujejo bled egoističen skepticizem, n. pr. pri Straussu Debussy-u. Končno hvali lečnike italijanske dekadence v 2 možeh H. Pizzetti in O. Respighu. In tu napada Donzettiija in Verdija, kar mu pa A. Tribel hudo zameri ter mu svetuje, naj bi Verdijevega Falstaffa cenil tako visoko, kakor to res zasluži iz zgodovinsko-estetskega vidika, kakor so pokazali drugi narodi, ki so Falstaffa imenovali vzor za opero prihodnosti.

Nato poroča izreden slučaj o 52letnem ponižnem kopistu Francozu Fanelliju ki ga je nek muzik odkril kot komponista, čigar «Tableaux sinphoniques» je bil sprejet z velikim navdušenjem l. 1912. On je

pred Debussijem prezirajoč kontrapunkt in melodijo, uveljavljal efekt septime, none, vel. terce, pred Straussom je v orkestralni masi dvignil viharne moči in je bil tako v tehniki za ¼ stoletja že nad tedanjo dobo.

Ko so se Francozi naužili Wagnerjevih poetičnih, precej oddaljenih junakov, tudi v Wagnerjevih posnemalcih, je l. 1900. v Parizu Gustav Charpentier žel veliko slavo s svojo veristično opero Luizo, znan že po svojem sinfoničnem delu.

III. Verdiana.

Iz pismenega občevanja med Verdijem in Ghislanzoniem je razvidno, da je bil Verdi tudi poet, omenjeni pesnik je pregledal in opilil besedilo. Verdijeva osebnost pridobi po spoznavanju njegove korespondence, kar se ne more trditi o vseh velikih možeh. Dolgo let se je Viktor Hugo jezil nad Verdijem, ki je uporabil za opero Rigoletto Pievevo profanacijo njegovega dela «Le roi s'amuse». Šele v svoji starosti se je udal ter šel poslušat opero. Kvartet ga je močno ganil.

Verdi je zelo spoštoval Mansonija in je njemu v spomin zložil «Messa da Requiem», ki jo Brahms imenuje delo genija.

IV. Varie. La Vestale di ... Rossini.

Tu opozarja na dejstvo, da mnogokrat 1 komponist jemlje od drugega n. pr. v Rossinijevem «Barbirju» slišimo mnogo Spontinijeve Vestale, v sklepu Tristana je Bellinijeva melodija, a poudarja, da smo za take vrste posnemanj komponistom le lahko hvaležni.

2. Dissonanze teatrali. Tu pisatelj ostro kara zahtevanje poslušalcev po ponovilu priljubljenih kosov, ki niso niti vedno najlepši. Imenuje to trinoštvo, nedopustno vmešavanje profanih v ustvarjeno umetnino.

3. Arte e virtuosismo. Tu odkriva rano. Z gojenjem gole virtuosnosti postane umetnost pri ljudeh, ki nimajo smisla zanjo, rokodelstvo. Virtuoz se klanjajo masi. Umetniki pa so delali le, kar jim je genij diktiral.

4. Musicisti e poeti. Iz knjige «Musiciens et Poëts Jean Chantavoine» zveemo, kako je Goethe črpal muzikalnega razumevanja od Zelterja, kakor je razvidno iz njune korespondence. Zelterjeva čudna ljubosumnost je zakrivila, da se Goethe ni približal Berliozu in Schubertu. Tudi razmerje med Lisztom in Heinejem je tako podano, da za zadnjega ni kaj laskavo, ter da so dramatični stiki med Beethovnom in njegovim nečakom. Dalje pravi, da je ital. muzika veliko močnejše vplivala na Chopina nego nemška, pos. Rossini in Bellini. (V tem oziru je Tribel na zgrešeni poti: Chopinova muza je prežeta poljske ljudske pesmi in če se že govori o uplivih — so to gotovo nemški: Bach, Beethoven in Wagner).

5. Hoffmann musicista. Uradnik, poet, komponist, slikar, oče moderne glasbene kritike. Beethoven se je ginjen zahvalil Hoffmannu v pismu, ker je bil prvi, ki ga je razumel in z visoko bistroumnostjo ocenil in analiziral njegova dela: Coriolan, 5. simfonija, oratorij, Krist na oljski gori, Egmont, mašo l Dur. V «Musikalische Presse» v Lipskem je pisal občudovane recenzije, ki so vzorne kritike. Kot komponist je znan pod imenom Iv. Kreisler. Weber je hvalil njegovo kompozicijo Undino. Ima originalno instrumentacijo, močno dramatično izrazitost in plemenito svežo inspiracijo. Ovekovčan je po Schumannovi Kreisleriani.

6. Un precursore di Charpentier.

Že v 16. stoletju je Clement Jannequin komponiral programno vokalno simfonijo «cris de Paris» podobno enemu prizoru Charp. Luize. On je takrat dosegel času primeren višek v progr. muziki. Že v 14. stol. najdemo začetek te vrste v kompoziciji «La caccia». Gotove muzikalne «predrznosti» modernih, torej niso popolnoma nove. Organist Merula je sestavil «fugo» dijakov, ki se učijo na pamet deklinacijo samostalnika. Učinkuje zelo komično. Tudi padre Martini je postregel s tako jako duhovito hrano. Porpora je s fugo «trillati» spravil v smeh Karla VI. in ga tako pridobil za prijatelja.

7. Ev. Baschenis, dipintore di linti italiani. Bil je fin, nedosežen slikar lesenih inštrumentov. Njegove slike so realistične in se odlikujejo po moči in svetlosti barv, po raznolikih, prostih, analitičnih potezah. Znal je vdihniti svojim slikam poezijo, poživiljal jih je. Njegova osebna umetnost so bili najpopolnejši eksemplari lutnje. Caravaggio mu je bil predhodnik. Njegovi sodobniki ga niso znali ceniti. Njegove slike vidiš po Bergamascu v privatnih hišah.

8. Glorie musicali italiane. Povzdiguje deloma pozabljeno vrednost ital. glasbe, ne samo v operi ampak tudi na polifoničnem in simfoničnem polju.

9. Sledi še zgodovina himne Viva S. Giusto, 10. biografija D. Cimarose z očitkom, da se je le opera «Il matrimonio segreto» ohranila.

11. O D'Annunziu pravi, kako visoke nazore ima o glasbi, kako silno vpliva nanj in kako močno muzikalične so njegove poezije in proze.

Novemberska štev. Schaff. Arbeit. Spisje. Star spis je bil «ponavljanje učiteljevih misli», novi naj bi bil «individualen opis lastnega doživetja otrok».

RAZNE VESTI

«ŠOLSKO DRUŠTVO».

Vsak kulturni narod je v prvi vrsti posvečal svojo pažnjo svojemu šolstvu, ker je vedel, da šole pomenjajo njegovo življenje. Čehom, Nemcem, Italijanom in Jugoslovenom ni treba mnogo govoriti o svoji kulturi, o svoji zgodovini, o svojem gospodarstvu, o svoji moči. Dovolj je, da izrečemo imena: Komensky, Schulverein, Lega Nazionale, Ciril in Metod. V teh imenih je zapopadeno vse stremljenje teh narodov, vsi njihovi ideali, vsa njihova moč.

Mi Jugosloveni v Julijski Krajini smo vsled politične meje postavljeni na svoje lastne noge in stremimo za tem, da tudi mi osredotočimo vse svoje delo v skrbi za našo mladino. Le, če bo naša mladina živela narodno življenje, bo tudi narod živel. In za to smo si ustvarili tudi mi ustanovo, ki bo na znotraj dajala kruh omike in izobrazbe naši mladini, na zunaj pa pričala o naši narodni samozavesti, o naši volji in odločnosti, da živimo kot narod svoje narodno življenje, ki nam ga je Bog vcepil v kri. «Šolsko društvo» je naša ustanova in vsak Slovan naj ve, da je naša sveta dolžnost, da to društvo podpira.

To sta dva ekstrema. V prvem slučaju se ni slo za stvar, le za obliko od učitelja podane snovi. V drugem pa zahtevamo od učencev, naj samostojno opazujejo, kar jih moramo pa šele naučiti. To bi se najbolj zgodilo ako bi ves pouk po možnosti slonel na skupno z učiteljem opazovanih doživljajih. V slovniki uri bi se rabili zgledi doživelega, tako bi se z govornimi vajami že pripravljali uspešen spisovni pouk.

Kar vidimo v zgodovini beletristike vseh narodov to se ponavlja pri vsakem človeku; najprej ga veseli mnogo spremembe, (torej hrana fantaziji) pozneje lepota oblike, šele nazadnje polaga važnost na globino in resničnost.

Naša naloga je, da učimo otroke, vse kar je lepo, gledati intenzivno, ne površno, torej ljubiti. Doba dimnikov je to lastnost precej otemnela.

Oktobrska štev. Schaffende Arbeit govori med drugim o psihologu Binetu, ki je prišel pri svojih raziskovanjih do sledečih sklepov:

Otroci sprejemajo zunanje vtise zelo različno in jih tudi različno obdelujejo.

On pozna 5 tipov: 1. **opazovalnega**, ki se zanima za odnošaje, dejanja. Ta ostane vedno stvaren;

2. **opisovalnega**. Teža zastopa preprost, stvaren, suh individuum, ki sam ne doda ničesar;

3. **občutljivega**, pri tem je srce v ospredju.

4. **Znanstveni tip** kaže več učenosti nego opazovanja.

Zelo podoben tretjemu je

5. **tip bogate domišljije**, ki je poetičen in razpolaga s čustvenimi predstavami, ki dajo povoda raznim igram domišljije.

Ta dejstva silijo učitelja, da se pri pouku ozira na te lastnosti in s sodelovanjem učencev izpolnjuje razne tipe.

S tem društvom bomo pokazali, da smo vredni, da stojimo poleg drugih narodov, da smo narod.

Zlasti je učiteljstvo v prvi vrsti poklicano, da z vsem svojim vplivom in močjo, vsak v svojem kraju, razširja med mladino in narodom pravo razumevanje do «Šolskega društva». Tovariši in tovarišice, oklenite se z ljubeznijo in požrtvovalnostjo «Šolskega društva». Prospeh tega vam bodi pri srcu kakor vaša lastna blaginja! V vseh večjih krajih ustanovite podružnice «Šolskega društva», manjše kraje združite v eno podružnico. Za ustanovitev podružnice naročite pravila in navodila pri «Šolskem društvu» v Trstu, ulica S. Francesco 20, I. Narod, ki mirno gleda kako mu mladino odtujujejo in potujčujejo, ni vreden, da živi! Zato vsi na delo!! V.

Tovariši, tovarišice! «Šolsko društvo» priredi po vsej Julijski Krajini 28. decembra zbirko «Za našo deco». Ves dohodek je namenjen vzgoji naše mladine na zasebnih slovenskih šolah. «Šolsko društvo» je založilo v ta namen primerne bloke, ki vsebujejo za 100 L potrdil po 2 L, 1 L in 50 stot. Tovariši in tovarišice, pomagajte pri tej zbirki. Skrbite, da se bo v vsaki vasi prodal vsaj en tak blok. Naročite jih pri «Šolskem društvu» S. Francesco 20. I.

